

науково-педагогічних досліджень здобувачів вищої освіти; підготовка науково-педагогічних кадрів (доктори філософії та доктори наук).

Окрім того, науково-педагогічні школи є базою для підготовки кадрів вищої кваліфікації, вони можуть представляти заклади вищої освіти на міжнародних та всеук-раїнських наукових заходах, форумах, конференціях, педагогічних читаннях, а також свої досягнення на вітчизняному та міжнародному рівнях. Керівник та представники таких шкіл повинні скеровувати свою діяльність на формування позитивного іміджу, інноваційного розвитку та зміцнення кадрового потенціалу України.

Висновок. Таким чином, науково-педагогічні школи закладів вищої освіти в Україні є одними із небагатьох наукових осередків, що продукують новий кадровий потенціал науково-педагогічних працівників, учених, дослідників, які складають неабияку частину людського капіталу нашої країни.

Список бібліографічних посилань

1. Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки. Проект Постанови Верховної Ради України від 24.05.2019 № 10326. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/DH7YU00A?an=3> (Дата звернень: 03.11.2023)

2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. Дата оновлення: 28.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Дата звернень: 04.11.2023)

Одержано 06.11.2023

УДК 811.161.2'373

Олена Борисівна ОВЕРЧУК,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Мілена Андріївна ЦВЕТКОВА,

курсантка 1 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Сучасний світ майже не уявляється без Інтернету, радіо, телебачення, періодичних видань. Завдяки доступності й легкості сприйняття вони стали вагомим, а іноді чи не єдиним, джерелом інформації. Така роль мас-медіа перетворила їх на потужний інструмент впливу, завдяки якому відбувається формування громадської думки, настроїв, ціннісних орієнтирів, світоглядних позицій у суспільстві. Сьогодні, коли в умовах війни людина може перебувати в інформаційній ізоляції або не мати доступу до її альтернативних джерел, питання маніпулятивного впливу ЗМІ не тільки не втратило своєї актуальності, а й набуло особливого звучання.

Медіатекст, як твір масової інформаційної діяльності та масової комунікації, у якому інформація виражена засобами мови з метою впливу на громадську думку, переконання [3], становить собою різномірну структуру, яка об'єднує вербальні, візуальні, аудіовізуальні та інші компоненти в єдиному смисловому просторі [2]. Виділяючи величезну кількість методів, прийомів і засобів маніпулятивного впливу в медіатекстах, дослідники чи не найважливіше місце серед них відводять лінгвістичним. До них належать вербальні засоби маніпуляції, що експліцитно виражають оцінку теми повідомлення. Це переважно стилістичні прийоми й виразні засоби мови, які сприяють створенню

комічного ефекту, нагнітання страху, відображенню чуток; виконують функцію зосередження уваги читача на змістові медіатексту [1].

Серед лінгвістичних засобів, що застосовуються для маніпулятивного впливу в медіатекстах можемо виокремити такі:

1) емоційно-оцінна лексика (експресиви), призначення якої створення необхідного настрою для інтерпретації повідомлення. Окрім основного значення слова цієї групи, як правило, виражають додаткові експресивні, оцінні або асоціативні значення (наприклад, слова, що належать до семантичних полів «війна», «агресія», «страх», «біль», «втрата», «співчуття» тощо);

2) пейоративна, жаргонна лексика, визначаючись експресивністю та виразністю, допомагає передати без допоміжних засобів ставлення автора до описуваного явища або позначити поняття, яке містить негативну оцінку. Особливого звучання в сучасних ЗМІ набувають розмовні слова, злочинний та військовий жаргони (наприклад, *хата* – місце ночівлі, *електрогітара* – ракета, *дискотека* – бойові дії, *музика* – сирена);

3) евфемізми в текстах мас-медіа мають найбільший маніпулятивний вплив і вживаються за потреби смислової заміни грубого, непристойного, емоційно неприємного, іноді невігідного слова або виразу з метою створення позитивної емоційної настанови, висвітлення фактів і подій у потрібних барвах, врешті-решт, – представлення чогось у кращому світлі (наприклад, *знешкодити, ліквідувати* – вбити; *визволення* – окупація; *АТО, спецоперація* – війна; *кардинальне скорочення наступу, крок доброї волі* – відступ російських військ; *спотворення істини* – обман);

4) слова-лозунги необхідні для створення ефекту переконливості, ідеологічності актуальних, соціально чи політично значущих текстів. Лозунги, оформлені як короткі, важливі для аудиторії, оцінні вирази, метою яких є зміна поведінки чи цінностей адресата, у ЗМІ часто використовуються для заголовків (наприклад, *«Прощай, зброє!»*; *«Все для фронту, все для перемоги!»*; *«Жити по-новому»*);

5) неологізми, як засіб мовної маніпуляції, забезпечують мові мас-медіа сучасність, актуальність. Інноваційна лексика медіатексту віддзеркалює лексико-семантичні процеси в мові й характеризується появою значної кількості нових слів на позначення реалій політичного й суспільного життя, реакцій суспільства на війну, військових термінів тощо (наприклад, *бандеромобіль* – бойовий автомобіль ЗСУ; *укр, укроп* – українець; *зайбайрактарити* – знищити ворожу техніку);

6) багатозначні слова, синоніми, омоніми, okazіоналізми. Використання багатозначних слів, синонімів й омонімів у текстах мас-медіа покликане привернути ще більшу увагу адресата, посилити здійснюваний на нього емоційний вплив. Okazіоналізми через свою нестандартність активізують експресивність медіатексту, розставляють акценти;

7) метафори, метонімії та антономазії є одним із тактичних прийомів прихованої маніпуляції. Як продуктивні засоби мовної виразності, вони є одночасно й потужним способом переконання. Автор медіатексту за їх допомогою, створюючи певний художній образ, впливає на асоціативне мислення адресата;

8) порівняння, гіперболи, антитези, ідіоми, прислів'я, приказки, як інструменти мовної маніпуляції, дозволяють передати емоційне ставлення до описуваних явищ, конкретизувати уявлення про них, підсилити ефективність аргументації чи показати антагоністичні позиції.

9) жарти, іронія, цитація, квазіцитація, алюзійне цитування, звернення до прецедентних текстів допомагають викликати позитивні або негативні асоціації, створити несподіваний чи гумористичний ефект і в такий спосіб вплинути на сприйняття інформації через приховану авторську оцінку.

Отже, мовне маніпулювання є складним і багатоаспектним явищем. Його застосування передбачає використання різнопланових психолінгвістичних механізмів, основне призначення яких здійснити приховану дію на адресата. Лінгвістичні засоби маніпуляції

в сучасних медіатекстах не тільки дозволяють вплинути на сприйняття інформації аудиторією, подати її в потрібній інтерпретації, створити у свідомості громадян необхідну для певних владних структур, соціальних або політичних груп картину світу, а й знизити їх здатність до критичного мислення.

Список бібліографічних посилань

1. Лемеш В.Г. Засоби маніпулятивного впливу у смисловому просторі англомовного медіатексту. VII Междунар. науч.-практ. конф. «Наука в информационном пространстве». URL: <http://www.confcontact.com/20110929/iylemesh.php>.
2. Сизонов Д.Ю. Медіатекст та медіадискурс у сучасному медійному просторі. *Studia Linguistica*. 2013. Вип. 7. С. 389-393.
3. Яцимірська М.Г. Сучасний медіатекст: Словник-довідник. Львів, 2005. 220 с.

Одержано 29.10.2023

UDC 373.5.016:811.111]314.151.3-054.73:355.1=111(043.2)

Nataliia OLENDRA,

*lecturer of the department of foreign languages of faculty No. 4
Kharkiv National University of Internal Affairs*

LANGUAGE FOR RESILIENCE: TEACHING ENGLISH TO REFUGEE AND DISPLACED LEARNERS

МОВА ДЛЯ СТІЙКОСТІ: ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНЯМ ІЗ ЧИСЛА БІЖЕНЦІВ ТА ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

У статті обговорюється важлива роль мови та освіти у формуванні життєстійкості серед біженців, особливо в контексті травми та війни. Підкреслюється, що володіння як рідною мовою, так і іноземними мовами може надати біженцям можливості для освіти, працевлаштування та самовираження. Описано вплив війни на освіту, зокрема її наслідки для психічного та емоційного благополуччя як учнів, так і вчителів. Робиться наголос на важливість роботи з травмою на уроках англійської мови. Пропонується травмо-чутливий підхід для вчителів іноземних мов, а побудова позитивних стосунків розглядається як ключовий елемент травмо-чутливої роботи.

Every language used by the refugees helps them to build resilience at the individual, family and community levels. Both home language and their additional languages matter. Proficiency in additional languages provides new opportunities for education and employment, proficiency in foreign language gives people a voice to tell their story in various contexts, language-learning can bolster social cohesion and intercultural understanding, language-learning activities can be supportive interventions to address the effects of loss, displacement and trauma. Building the capacity of language teachers can strengthen the resilience of the formal and non-formal education systems in host communities.[1]

The impact of the war on education is enormous for both teachers and learners. It affects the mental and emotional state of students and teachers. The majority of children have symptoms of stress such as deteriorated sleep, anxiety, trouble concentrating, problems in communication with their peers and teachers. Children have high levels of anxiety. In addition, students feel lonely, because during the forced break and remote learning they lack opportunities to socialize with their peers and teachers. Teachers experience considerable stress and their mental state worsens, especially in the areas where active military actions take place or which are occupied.[3]